

INTEROPERACYJNOŚĆ LOGISTYKI NIEMILITARNEJ I WOJSKOWEJ W KONTEKŚCIE NAUK WOJSKOWYCH

INTEROPERABILITY OF CIVIL AND MILITARY LOGISTICS IN THE CONTEXT OF MILITARY SCIENCES

Julian MAJ

maj.julian.jan@gmail.com

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach
Wydział Ochrony Zdrowia

Marek GRĘZICKI

m.grezicki@wzu.pl

Wojskowe Zakłady Uzbrojenia S.A.

Streszczenie: W treści niniejszego artykułu zawarte są kontrowersyjne wyrażenia z uwagi na istniejące ciągle wątpliwości, co do zasadności aktualnych regulacji w sferze podziału i nazw obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych, w dziedzinie nauk społecznych, dawnych wojskowych, jak również interpretacji pojęć wywodzących ze środowiska sojuszniczego.

W artykule odniesiono się, zatem do tych kontrowersji z racji zbliżającej się reformy nauki i szkolnictwa wojskowego, zwłaszcza dotyczącej działalności naukowej. Szczególnie istotnym będzie miejsce problemów bezpieczeństwa i obronności w tych naukach oraz ranga logistyki cywilnej i wojskowej w bezpieczeństwie narodowym.

Abstract: The content of this article contains controversial expressions due to the existing doubts about the validity of current regulations in the sphere of division and names of areas, fields and disciplines, in the field of social sciences, old military, as well as interpretation of terms derived from the allied environment.

The article refers, therefore, to these controversies due to the upcoming reform of science and military education, especially regarding scientific activity. The place of security and defense problems in these sciences and the rank of civil and military logistics in national security will be particularly important.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, obronność, logistyka, interoperacyjność, sztuka wojenna.

Keywords: security, defense, logistics, interoperability, and the art of war.

WSTĘP

W treści niniejszego artykułu przedstawione zostaną rozważania i pogląd na temat: przyszłego miejsca dawnych „ nauk wojskowych” w kontekście zapowiadanej reformy szkolnictwa wyższego i nauki polskiej; sektorowości bezpieczeństwa państwa; interoperacyjności we współczesnej sztuce wojennej, zwłaszcza w obszarze logistyki; spójności celów i zadań logistyki wojskowej i pozamilitarnej w aspekcie bezpieczeństwa państwa na podstawie między innymi prawnych postanowień i regulacji. Jak wiadomo od 2011 r., Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego wprowadzono nowy podział w nauce polskiej na obszary wiedzy, dziedziny nauki i dyscypliny

naukowe, dokonując tym samym, radykalnych przekształceń formalnych w dotychczasowych naukach wojskowych. Zostały one umieszczone w obszarze wiedzy i dziedzinie nauk społecznych, w postaci dwóch dyscyplin naukowych o nazwie: „*nauki o bezpieczeństwie*” i „*nauki o obronności*” (MNiSW, 2011).

Taki podział w sensie czysto organizacyjnym, wprowadził wiele zamieszania i kontrowersji w zakresie kwalifikowania prac i innych osiągnięć naukowych, z uwagi na ich merytorykę. Trwa to już ponad 7 lat i ciągle nie ma jednoznaczności w definiowaniu nauk o bezpieczeństwie i nauk o obronności, zwłaszcza, że obszar merytoryczny jest wspólny, gdyż sektorowe bezpieczeństwa, tzw. działów administracji rządowej (Sejm RP, 2013), wpływają i determinują w takim samym zakresie stan bezpieczeństwa i obronności państwa.

Słusznie, bowiem podkreślają współcześni teoretycy sztuki wojennej, że obrona narodowa to zasadniczy determinant i największy „udziałowiec” bezpieczeństwa państwa. Jest jedną z ważniejszych sektorowych dziedzin tego bezpieczeństwa (Koziej, 2011). Dotychczasowa /do 2011r./ dziedzina nauk wojskowych, w Polsce została podporządkowana obszarowi wiedzy i dziedzinie nauk społecznych (MNiSW, 2011). W sensie merytorycznym ma to swoje uzasadnienie z uwagi na państwowy, narodowy oraz społeczny charakter wojska i wszelkich podmiotów niemilitarnych, biorących udział w przygotowaniach do realizacji przewidywanych misji oraz zadań. Problemem w sensie teoretycznym i praktycznym okazały się dwie dyscypliny naukowe: „*nauki o bezpieczeństwie*” i „*nauki o obronności*”, w których doszukiwano się istotnych, merytorycznych różnic w zakresie wiedzy i dziedziny naukowej, a więc wyraźnej odrębności badanych problemów naukowych, uzasadniających taki podział (Szulc, 2015).

Wcześniejsza akceptacja dziedziny nauk wojskowych wynikała przede wszystkim ze specyfiki i istoty działalności wojska i podmiotów współdziałających z nim, stricte zajmujących się działaniami zbrojnymi w obszarze nazywanym **sztuką wojenną** (Polak, 2013). Sztuka wojenna dziś to znacznie szerszy zakres wiedzy, która obejmuje teorię i praktykę (Maj, 2017), większości podmiotów państwa, w części dotyczącej:

- 1. Przygotowania państwa (koalicji) i sił zbrojnych do wojny.**
- 2. Wykorzystania w czasie działań wojennych materialnych, moralnych i militarnych możliwości państwa (koalicji) do realizacji celów i zadań (strategicznych, operacyjnych i taktycznych, nakreślonych przez politykę państwa.**
- 3. Kierowanie prowadzonymi działaniami.**

Takie pojmowanie sztuki wojennej, to wynik analiz, ocen i porównań historii wojen i wojskowości od starożytności do współczesności, zawarte m.in. w dziełach P. Machiavellego, A.F. Modrzewskiego, C. v. Clausewitza, Wł. Sikorskiego i A i H Teflerów oraz innych późniejszych i współczesnych twórców teorii i praktyki sztuki wojennej, w tym także wybitnych przywódców i dowódców stojących na czele organów kierowania państwem (sojuszem) i dowodzenia siłami zbrojnymi oraz zintegrowanymi w obrębie państwa lub koalicji. Koalicje obecnie odnoszą się do państw zorganizowanych w układy, sojusze lub inne organizacje międzynarodowe i regionalne, powstałe zgodnie z art. 52. Karty Narodów Zjednoczonych, a więc w celu: „...*złatwiania spraw dotyczących utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (...) zgodne są z celami i zasadami ONZ*” (1945).

Tak, więc **sztuka wojenna**, w aktualnej interpretacji nie może być specjalnością naukową w naukach o bezpieczeństwie i w naukach o obronności, lecz dominującą częścią wiedzy teoretycznej i praktycznej w dziedzinie nauk społecznych, która obejmuje politykę i strategię państwa (koalicji) ukierunkowaną na zapewnienie bezpieczeństwa i integracji terytorialnej oraz niepodległości i praw wolnościowych wszystkich obywateli, tj. całego społeczeństwa i stworzenia im warunków do indywidualnego zespołowego rozwoju, w tym do realizacji swoich celów, ambicji i aspiracji (Sejm RP, 1997). W tej strategii i polityce państwa mieszczą się wszystkie podmioty państwowe, prywatne i pozarządowe, mające wpływ na utrzymanie bezpieczeństwa państwa oraz tzw. bezpieczeństw sektorowych z obroną militarną łącznie (BBN, 2014). Osiąga się to poprzez przygotowanie państwa, w tym zwłaszcza wojsk, do prowadzenia działań zbrojnych na szczeblu państwa (strategicznym), operacyjnym i taktycznym już w czasie pokoju (Polak, 2013). Mówiąc o sztuce wojennej nie możemy myśleć wyłącznie o sile zbrojnej, utożsamiając jej działy, strategię, sztukę operacyjną i taktykę z działaniami wojsk. Teoria i praktyka sztuki wojennej podporządkowana powinna być, zatem i rozwijana w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa, jako całej organizacji, czyli jego nienaruszalności granic, suwerenności i rozwoju wszystkich dziedzin funkcjonalnych. Bezpieczeństwo państwa, ogólnie ujmując, zawiera sektorowe bezpieczeństwa, do których jako zasadnicze można zaliczyć bezpieczeństwo militarne, bezpieczeństwo wewnętrzne, społeczne, energetyczne, ekonomiczne, ekologiczne, finansowe, naukowe, kulturowe, rolne, zdrowotne, oświatowe, informatyczne itd. Stąd wniosek, że właściwą dyscypliną naukową obejmującą oraz łączącą obszar i dziedzinę nauk społecznych odnoszącą się do kompleksowego bezpieczeństwa państwa powinna być nauka o bezpieczeństwie lub sztuka wojenna.

Są to sektory administracji rządowej, co pokazano schematycznie na rys. 1.

Odpowiedzialność ministrów:

1. Cyfryzacji
2. Edukacji Narodowej
3. Energii
4. Finansów
5. Gospodarki morskiej i żeglugi śródlądowej
6. Infrastruktury
7. Inwestycji i rozwoju
8. Kultury i dziedzictwa narodowego
9. Nauki i Szkolnictwa wyższego
10. Obrony narodowej
11. Przedsiębiorczości i technologii
12. Rodziny, pracy i polityki społecznej
13. Rolnictwa i rozwoju wsi
14. Sportu i turystyki
15. Sprawiedliwości
16. Spraw wewnętrznych i administracji
17. Spraw zagranicznych
18. Środowiska
19. Zdrowia

Rysunek 1. Sektorowa struktura działów administracji rządowej w kontekście sektorów bezpieczeństwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: art. 149. Konstytucji RP i Ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2013 r., poz. 743 j.t. ze zm. z dnia 10.01.2018 r.)

Bezpieczeństwo w szerokim znaczeniu obejmuje Państwo i wszystkie jego działy funkcjonalne, odpowiedzialne m.in., za tzw. bezpieczeństwa sektorowe, za które odpowiadają działy administracji rządowej. Wydaje się, zatem, że zaistniał właściwy czas, aby uporządkować lub starać się logicznie przyporządkować obszar wiedzy społecznej z dziedziny bezpieczeństwa właściwym dziedzinom i dyscyplinom naukowym. Obrona narodowa (państwa) militarna i pozamilitarna stanowi dział administracji rządowej, za który odpowiada Minister Obrony Narodowej i który stanowi tzw. **sektorowy, najistotniejszy dział bezpieczeństwa państwa**. Kierownictwo tego sektora odpowiada, bowiem za planowanie i koordynowanie udziału w bezpieczeństwie państwa wszystkich sektorów administracji rządowej.

1. SEKTOROWOŚĆ BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Bezpieczeństwo państwa, ogólnie ujmując, będzie zawierało sektorowe bezpieczeństwa, do których jako zasadnicze można zaliczyć (sektory administracji rządowej): **bezpieczeństwo militarne, bezpieczeństwo wewnętrzne, społeczne, energetyczne, ekonomiczne, ekologiczne, finansowe, naukowe, kulturowe, rolne, zdrowotne, oświatowe, informatyczne itd.**

Stąd wniosek, że właściwą **dyscypliną naukową** obejmującą oraz łączącą obszar i dziedzinę nauk społecznych odnoszącą się do kompleksowego bezpieczeństwa państwa powinna być **nauka o bezpieczeństwie** lub **sztuka wojenna**. Takie podejście do nauki o bezpieczeństwie umacnia pogląd o spójności oraz potrzebie interoperacyjności podmiotów cywilnych i wojskowych realizujących zadania militarne i pozamilitarne, ukierunkowane na osiągnięcie wspólnego strategicznego celu, którego głównym realizatorem powinien być sektor obrony narodowej obejmujący działania operacyjne na wszystkich szczeblach dowodzenia oraz wszechstronne zabezpieczenie, głównie logistyczne wojskowe (IWSZ, 2012) i cywilne oraz wsparcie sił zbrojnych przez podsystemy obrony cywilnej, produkcji obronnej, administracji publicznej, a także organizacji paramilitarnych i pozarządowych (LOK, OSP, organizacje charytatywne i inne) (Sejm RP, a 2015).

Dotychczasowy podział na nauki o bezpieczeństwie i nauki o obronności w dziedzinie nauk społecznych był kontrowersyjny, gdyż w przeważającej większości dotyczył tego samego obszaru wiedzy i tych samych problemów związanych z bezpieczeństwem, którym pewną specyfikę określała wiedza związana ze sztuką wojenną, a więc przygotowaniem państwa do prowadzenia działań wojennych przeciw zagrożeniom, głównie militarnym i wykorzystaniem zdolności bojowych, głównie sił zbrojnych oraz w niezbędnym zakresie, moralnych i materialnych państwa dla utrzymania bezpieczeństwa.

We współczesnym pojmowaniu sztuki wojennej oraz bezpieczeństwa jednoznacznie wynika spójność działań operacyjnych i logistycznych. Inaczej mówiąc w działaniach zbrojnych, niezależnie od rozwiązywanych problemów merytorycznych szczebla organizacyjnego (dowodzenia), na którym przebiegają, mówimy o organizowaniu działań, planowaniu, wykonywaniu, koordynowaniu i zabezpieczaniu wszystkich Rodzajów Sił Zbrojnych, Rodzajów Wojsk i Służb. W realizacji funkcji zabezpieczenia sił zbrojnych czołową rolę odgrywa logistyka, gdyż to ona determinuje wszystkie walory składające się na terminowość, efektywność, sprawność, zdolność i możliwości wykonania zadania. Planowanie operacyjnego użycia wojsk byłoby wyjątkowo błędne, gdyby nie było uzasadnione możliwościami logistyki. To jest wręcz niemożliwe.

Obszar logistycznego zabezpieczenia wojsk jest coraz szerszy i coraz bardziej istotny, dla działań operacyjnych, gdyż w to on determinuje wykonanie zadania. Dokonując jakichkolwiek reform i zmian w strukturach dowodzenia siłami zbrojnymi i w podmiotach cywilnych o profilu obronnym, a także w obszarze instytucjonalno-funkcjonalnym uczelni wyższej, wysiłek naukowy, intelektualny, dydaktyczny, metodyczny i wychowawczy musi być

spójny, a więc oparty na wspólnej idei działania obligującej zintegrowane strukturalnie podmioty dowodzenia i kierowania oraz naukowo – dydaktyczne do rozwiązań kompleksowo umotywowanych. Współczesna sztuka wojenna, obszarem swojej wiedzy i zasadami, wskazuje na konieczność zespolenia wszystkich wysiłków w jednej koncepcji zapewnienia bezpieczeństwa, a więc odnosi się do wszystkich podmiotów państwa, które dysponują potencjałem bezpieczeństwa, w tym obronnym, takim jak zdolność bojowa (ogniowa), uderzeniowa, manewrowa, a także potencjałem wspomagającym i zabezpieczającym wykorzystanie tych zdolności, czyli całym spektrum działalności logistycznej, zarówno wojskowej jak i cywilnej.

2. INTEROPERACYJNOŚĆ, JAKO ZASADA WSPÓŁCZESNEJ SZTUKI WOJENNEJ

Temat dzisiejszej konferencji jednoznacznie wskazuje na potrzebę uświadomienia sobie, a nawet wdrożenia do zestawu zasad sztuki wojennej jeszcze jednej zasady, którą współcześnie określa się, jako „*interoperacyjność*” (Maj, 2017). Osiągnięcie wspólnych technologii, tzw. technologii podwójnego zastosowania w logistyce wojskowej i cywilnej wymaga posiadania określonych zdolności organizacyjnych, ekonomicznych, a przede wszystkim intelektualnych podmiotów cywilnych (Sejm RP, 2012) i wojskowych na etapie ich identyfikowania, kreowania, wytwarzania i użytkowania. Definicja „*interoperacyjności*”, jak wiemy polega na: „*zdolności państw i wojsk do wspólnego działania, zapewniającego wykonanie zadań w połączonych misjach i operacjach z możliwością uzyskania efektu synergii*” / NSA – opracowanie, ratyfikowanie, implementowanie „*NATO policy for interoperability*” 2005 i 2007 r. Nietrudno zauważyć, że może ona być adekwatna do podmiotów, które tworzyć będą nowe technologie do zastosowania w sektorowych działach bezpieczeństwa oraz w sferze czysto cywilnej, tj. do spożycia, usług, wykorzystania do produkcji, magazynowania i transportowania. W tym zakresie, interoperacyjność powinna polegać na zrozumieniu potrzeby ścisłego i wszechstronnego współdziałaniu, czyli zdolności podmiotów cywilnych i wojskowych do kompleksowego, połączonego, sprawnego i efektywnego działania na etapie koncepcyjnym, projektowania, produkcyjnym, testowym, a także użytkowania i eksploatacji i wreszcie usuwania ze środowiska operacyjnego i likwidacji zbędnych technologii i sprzętu (MON, 2017). Osiągnąć ją można poprzez zapewnienie (Maj, 2017):

1. Znajomości obszarów użytkowania, a więc przyszłego zastosowania.
2. Zdolności komunikowania się i wymiany myśli, w ramach współpracy.

3. Umiejętności działania tj. transparentności i jasności podejmowanych decyzji i rozwiązań ze wzajemnym informowaniem się.
4. Koncyliacyjności i gotowości do udzielania wsparcia i pomocy.
5. Opanowania wiedzy i zasad planistyczno – wykonawczych.
6. Doświadczenia, wyszkolenia i aktualizacji obowiązujących systemów funkcjonalnych.

Reasumując można stwierdzić, że technologie podwójnego zastosowania w logistyce cywilnej i wojskowej uzależniona są wprost od współpracy tych podmiotów i znajomości obszarów zainteresowania, zwłaszcza **logistyki cywilnej często nazywanej pozamilitarną**, z uwagi na jej istotny zakres wsparcia działań w obszarze bezpieczeństwa, w tym również w sektorze obrony narodowej.

3. INTEGRACJA, JAKO WARUNEK SKUTECZNOŚCI DZIAŁANIA

Stąd przekonanie, że warunkiem *sine qua non* osiągnięcia wspólnych technologii, coraz bardziej zaawansowanych, w tym systemów informatycznych wspierających podejmowanie decyzji i kierowanie działalnością operacyjną logistyki, jest wymóg integracji działań w teorii i praktyce zespolonych instytucjonalnie, naukowo i dydaktycznie podmiotów, w obszarach wiedzy dotyczącej bezpieczeństwa, w tym sektora obrony narodowej, z logistyką szeroko pojętą, a więc tzw. militarną i pozamilitarną. Przykładem takiego działania jest **Wydziału Logistyki WAT**, który osiągnął interoperacyjność podmiotową (instytucjonalną) oraz merytoryczną (przedmiotową), obejmując swoim zakresem działania merytorycznego logistykę i bezpieczeństwo, w tym obronność, w jednej podstawowej jednostce organizacyjnej Wojskowej Akademii Technicznej. To bardzo pozytywny przykład procesu integracji merytorycznej, który pozwala osiągać interoperacyjność w zakresie rozwoju nowoczesnych założeń i zasad sztuki wojennej, w najistotniejszych obszarach bezpieczeństwa, tj. obronności i logistyki. Takie założenia legły u podstaw tworzenia Wydziału Logistyki i zyskały pełne poparcie resortów szkolnictwa wyższego i obrony narodowej, w tym Sztabu Generalnego WP oraz dowództw strategiczno – operacyjnych.

Obecnie widać, że była to dobra myśl, wychodząca naprzeciw współczesnym działaniom zmierzającym do kompleksowego uporządkowania obszarów i dziedzin naukowych, w tym przyporządkowania im właściwych dyscyplin naukowych, która w obrębie struktury organizacyjno – funkcjonalnej WAT, powinna być kontynuowana poprzez dalszą integrację i osiągnięcie interoperacyjności, m.in. scalając w WLO pozostałe obszary logistyki, które w dalszym ciągu są rozproszone.

Dotyczy to zwłaszcza problematyki transportu, zabezpieczenia technicznego, w tym uzbrojenia, płynów eksploatacyjnych, a także infrastruktury. Szczególnie należałoby przemysleć integrację naukową, która, pomimo iż jest rozproszona instytucjonalnie, w niektórych branżach, może być połączona Radami Naukowymi (branżowymi) bez scalania instytucji (instytutów, zakładów), traktując to, jako dalszą perspektywę. To jedna z sugestii, która może wychodzić naprzeciw dyskutowanej nowej koncepcji reformy nauki i szkolnictwa wyższego przygotowanej przez MNiSW.

Z uwagi na tradycje i posiadaną bazę dydaktyczno – szkoleniową proces integracji powinien następować płynnie, etapowo, najpierw w ramach ścisłego współdziałania na podstawie porozumień pomiędzy wydziałami, tak, aby dotychczasowy dorobek i całe dobrodziejstwo jednostek organizacyjnych, zwłaszcza w zakresie potencjału naukowego, dydaktycznego i infrastruktury, miały przejrzyste umocowanie.

Takie naturalne połączenie obszarów wiedzy stanowiącej bezpieczeństwo i obronność – aspekt operacyjny i logistyczny, zaowocował dynamicznym rozwojem nauki i dydaktyki w tym zakresie. W ciągu ośmiu miesięcy 2015 r. Wydział osiągnął uprawnienia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do prowadzenia dwóch kierunków kształcenia (studiów) – zbieżnych merytorycznie w obszarze logistyki wojskowej i pozamilitarnej, będącej częścią składową obronności państwa, a więc obrony narodowej, której znaczącą część stanowiła i stanowi logistyka pozamilitarna, zwłaszcza logistyka:

- zabezpieczenia działań w ramach reagowania kryzysowego (Sejm RP, 2007),
- działania administracji publicznej w obszarze mobilizacji (RM, 2004),
- świadczenia zobowiązań osobowych i rzeczowych w postaci przemysłowego potencjału obronnego i militaryzacja przedsiębiorstw o profilu produkcji obronnej (RM, 2015),
- obrona cywilna (Sejm RP, a 2015),
- organizowanie zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców, wykonywane przez organizacje paramilitarne i pozarządowe (Sejm RP, 2001).

Po drugiej rekrutacji pod koniec 2016 r., Wydział Logistyki kształcił 660 studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, w tym ok. 100 podchorążych studiów wojskowych na pięciu rocznikach, gdyż zgodnie z decyzją Szefa SG WP i Rektora WAT kierunek Logistyka w całości przeszedł do Wydziału Logistyki. Łącznie na początku 2017 r., na Wydziale Logistyki kształciło się ok. 700 studentów, ok. 40 studentów studiów podyplomowych oraz ok. 600 słuchaczy różnych kursów kształcenia ustawicznego kadry logistyki SZ RP. Co łącznie stanowiło ok. 660 studentów i 600 słuchaczy różnych kursów kształcenia na ok. 50 nauczycieli

akademickich Wydziału Logistyki i ok. 10 Wydziału Mechanicznego, co dawało w sumie 10 studentów i 10 słuchaczy na jednego nauczyciela akademickiego. Jest to bardzo dobry wskaźnik znacznie przewyższający normy krajowe.

Wydział potwierdził mocną kategorię „B”, pokazując w praktyce swoje możliwości naukowe w postaci 10. konferencji naukowych w skali kraju na temat bezpieczeństwa, logistyki i jakości, a także bezpieczeństwa migracyjnego, energetycznego i metodologii kształcenia kadr logistycznych dla SZ RP. Wydział Logistyki wykazał zdolność interoperacyjnego i koncyliacyjnego podejścia do współpracy z podmiotami wojskowymi i cywilnymi szczebla centralnego oraz przedsiębiorstwami i instytucjami cywilnymi bezpieczeństwa militarnego i pozamilitarnego. Zawarte porozumienia o współpracy z ponad 150 podmiotami, głównie cywilnymi. Taki kierunek działania powinien być kontynuowany doskonaląc i powiększając bazę intelektualną i infrastrukturę naukowo – dydaktyczną do nowych kierunków kształcenia oraz obszarów badawczych bezpieczeństwa, specjalizujących się w rozwoju obrony narodowej oraz logistyki wojskowej i pozamilitarnej.

Podkreślić należy, że większość podmiotów prowadzących działalność dydaktyczno – naukową w obszarze bezpieczeństwa posiadało kierunek kształcenia i badań naukowych logistyka. To naturalne połączenie obszaru bezpieczeństwa z wiedzą logistyczną wynika z potrzeb i wymogów operacyjnych wojskowych i cywilnych, które muszą być zespolone i działać według tych samych zasad w realizacji zadań w skali państwa i koalicji. Potwierdza to dokument w randze ustawy sejmowej o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców (Sejm RP, 2001). Jak widać dotyczy i wskazuje ona na spójność obronności państwa jako sektorowego bezpieczeństwa oraz zadań tzw. logistyki pozamilitarnej (przedsiębiorstw), inaczej cywilnej, wykonującej zadania na rzecz obronności. Tych zagadnień nie da się rozdzielić bez szkody dla bezpieczeństwa narodowego.

4. LOGISTYKA MILITARNA I POZAMILITARNA

W art. 2. wspomnianej Ustawy (Sejm RP, 2001) jednoznacznie pokazano jak zadania dla na rzecz obronności państwa realizują przedsiębiorcy cywilni, m.in. w zakresie:

1. **Mobilizacji gospodarki**, obejmujące zespół działań związanych z przystosowaniem gospodarki do funkcjonowania w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny.
2. **Militaryzacji**, obejmujące uzupełnienie potrzeb kadrowych i sprzętowych wynikających ze struktury jednostki zmilitaryzowanej oraz inne przedsięwzięcia w zakresie przygotowań

organizacyjno-mobilizacyjnych, jeżeli na mocy odrębnych przepisów przedsiębiorca jest przewidziany do objęcia militaryzacją.

3. **Planowania operacyjnego**, obejmującego przedsięwzięcia planistyczne, dotyczące w szczególności funkcjonowania przedsiębiorcy w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny.
4. **Szkolenia obronnego**, obejmujące działania podejmowane w czasie pokoju, mających na celu przygotowanie załogi do realizowania zadań obronnych,
5. **Wynikające z obowiązków państwa-gospodarza**, obejmujące przedsięwzięcia związane z udzieleniem wsparcia przybywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wojskom sojusznicznym, w tym udostępnienie lokalnej infrastruktury, realizację zabezpieczenia logistycznego oraz ochrony wojsk i obiektów.

Zakres powyższy w większości dotyczy obszaru (wiedzy logistycznej) gdyż ona decydować będzie o przedmiotowości działalności logistycznej, wynikającej z wymagań operacyjnych (Sejm RP, 2007). Tą działalnością gospodarczą zazwyczaj stanowią:

- **eksploatacja lotnisk i portów morskich,**
- kolportaż,
- nadawanie programów radiowych i telewizyjnych,
- **produkcja, transport i magazynowanie produktów naftowych,**
- **produkcja, naprawy lub modernizacje sprzętu wojskowego,**
- **realizacja obrotu specjalnego,**
- **transport,**
- usługi pocztowe,
- usługi telekomunikacyjne,
- **wytwarzanie, dystrybucja i przesyłanie gazu ziemnego, paliw płynnych oraz energii.**

Są to potencjalne obszary wiedzy i dziedziny naukowe, którymi powinny się zająć podmioty dydaktyczno naukowe w zakresie bezpieczeństwa o specjalnościach obrony narodowej i logistyki, która wymaga wspólnych rozwiązań przez podmioty cywilne i wojskowe. Ocenia się, iż uwarunkowania do ich realizacji, tj. wspólnych rozwiązań i tworzenia nowych technologii na potrzeby cywilne i wojskowe, są wystarczające, zwłaszcza w sektorze regulacji prawnych i szkoleniowych. Problem tkwi, bowiem w rzetelności i zasadności realizacji zadań obronnych przez podmioty cywilne, a także wojskowe będące organami administracji rządowej, organy samorządu terytorialnego oraz gospodarkę narodową.

Widzi się, zatem zasadność podporządkowania reguł wolnego rynku (Sejm RP, 2015) uwarunkowaniom bezpieczeństwa państwa. Dotyczy to zwłaszcza krajowego potencjału i zasobów modernizacyjnych oraz naprawczych dla doskonalenia lub naprawy sprzętu wojskowego. Nie tylko cena powinna o tym decydować jaki podmiot będzie wykonawcą tych zleceń. Bardzo istotna jest tu suwerenność odtwarzania i powiększania zdolności i gotowości bojowej sprzętu wojskowego będącego na wyposażeniu SZ RP.

5. LOGISTYCZNE ASPEKTY PRZYGOTOWAŃ OBRONNYCH PAŃSTWA

Drugim ważnym problemem jest sumiennosc przygotowania i szkolenia podmiotów do realizacji zadań obronnych, które w świetle Ustawy (Sejm RP, a 2015) oznacza: *„część zadań z zakresu bezpieczeństwa narodowego, jako skonkretyzowane przedsięwzięcia realizowane przez organy władzy i administracji rządowej oraz inne organy i instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe oraz poszczególnych obywateli”*.

Pomimo dość dobrych regulacji prawnych, m.in. zawartych w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2004 r. w sprawie finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa (RM, 2004), niepoważnie w dalszym ciągu traktuje się potrzebę prowadzenia ćwiczeń, w tym gier wojennych i decyzyjnych z wykorzystaniem systemów wspomagania decyzji i dowodzenia, przeglądów obronnych i kompleksowej weryfikacji realizacji zadań obronnych na rzecz bezpieczeństwa, w tym obronności przez podmioty cywilne. Wspomniane Rozporządzenie (RM, 2004) porządkuje m.in. dziedzinę bezpieczeństwa państwa, niezbędną z punktu widzenia planowania i udziału gospodarki i administrowania państwa na rzecz obronności. Są to obszary wiedzy i dziedziny naukowe, które kompetencyjnie odpowiadają problematyce merytorycznej tj. dydaktyczno – naukowej wchodzącej w zakres działania Wydziału Logistyki Wojskowej Akademii Technicznej – zarówno ISBiO, ILog. jak i CCJ.

Zgodnie ze wspomnianym Rozporządzeniem, **planowanie obronne rozumiane jest jako ustalanie sposobów wykonywania zadań obronnych przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego** z wykorzystaniem niezbędnych sił i środków. Obejmuje ono **planowanie operacyjne** dotyczące przygotowania organów administracyjnych oraz **tzw. programowanie obronne**.

Na rysunku 2. Pokazano strukturę nawiązanych obszarów współpracy Wydziału Logistyki w zakresie naukowym i dydaktycznym i w kontekście potrzeb operacyjnych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, a także potrzeb rynkowych – dla logistyki cywilnej.

Współpraca WLO z instytucjami zewnętrznymi (zakres naukowy i dydaktyczny)

Potrzeby operacyjne

(dla logistyki wojskowej)

Aktualizacja potrzeb i wymagań zapewniają kontakty głównie z:

Sztabem Generalnym WP, w jego strukturze z P3 - Zarządem Planowania Operacyjnego, P4 – Zarządem Planowania Logistycznego, P5 – Zarządem Planowania Strategicznego
Inspektorem Wsparcia Sił Zbrojnych
Departamentem Nauki i Szkolnictwa Wojskowego
Departamentem Strategii i Planowania Obronnego
Przedsiębiorstwami PPO
Agencją i Oddziałami Rezerw materiałowych

Potrzeby rynkowe

(dla logistyki cywilnej)

Optymalizacja i doskonalenie programów oraz zakresu przedmiotowego adekwatnego do potrzeb i wymagań rynkowych może zapewnić ciągły kontakt i współpraca WLO z:

Przedstawicielami resortów (departamentów) stricte obronnych i logistycznych: energii, infrastruktury, inwestycji i rozwoju, przedsiębiorczości i technologii, środowiska
Firmami produkcyjnymi i usługowymi o profilu logistycznym, w tym z centrami logistycznymi
Uczelniami (wydziałami, instytutami) o podobnym obszarze zainteresowania w obszarze nauki i dydaktyki
Instytutami naukowymi o profilu bezpieczeństwa, obronności, logistyki, normalizacji i jakości
Organizacjami pożytku publicznego oraz pozarządowymi działającymi w sferze bezpieczeństwa i usług logistycznych

Rysunek 2. Struktura przedmiotowa obszarów współpracy Wydziału Logistyki WAT z instytucjami zewnętrznymi

Źródło: opracowanie własne

Współpraca WLO z instytucjami MON, w zakresie naukowym i dydaktycznym obejmuje realizację potrzeb operacyjnych dla logistyki wojskowej. Aktualizacja potrzeb i wymagań w tym zakresie zapewniają kontakty z instytucjami Resortu Obrony Narodowej. Potrzeby rynkowe, dla logistyki cywilnej, obejmują optymalizację i doskonalenie programów adekwatnych do potrzeb i wymagań rynkowych. Może to zapewnić ciągły kontakt i współpraca Wydziału Logistyki z instytucjami wykazanymi na rys. 2.

Współpraca przemysłem obejmuje zapewnienie bezpieczeństwa wyrobów obronnych, w tym sprzętu wojskowego, to zespół działań mających na celu tworzenie warunków do skutecznego wykorzystania zgodnie z przeznaczeniem oraz eliminowania wad i zagrożeń stwarzanych przez wyroby obronne dla użytkowników i środowiska. Jest to również ściśle logistyczny problem w obszarze szeroko pojętego bezpieczeństwa, który występuje na każdym etapie cyklu życia wyrobów obronnych. Można je osiągnąć poprzez współpracę podmiotów produkcyjnych z tzw. środowiskiem antropotechnicznym – różnym na poszczególnych etapach cyklu życia wyrobów obronnych, które stanowią procesy **logistyczne** realizowane przez różne podmioty i środowiska, tworzące tzw. warunki antropotechniczne.

Planowanie obronne polega na ustaleniu zadań obronnych realizowanych w czasie pokoju ujętych w formie przedsięwzięć rzeczowo finansowych, w celu utrzymania i rozwoju potencjału obronnego państwa oraz przygotowania sił zbrojnych, organów administracji publicznej do działania w stanach nadzwyczajnych państwa, a także projektowania środków budżetowych przeznaczonych na ten cel (RM, 2004).

Pod rozwagę, w sensie aktualizacji programów studiów oraz obszarów badawczych, nie bojąc się, że wymagać będzie ona kolejnego wysiłku, proponuje m.in. zapisy dotyczące zadań obronnych realizowanych w obszarze pozamilitarnym zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 października 2007 r. (RM, 2007).

Między innymi, §1, pkt. 6). postanawia:

- 1.). „wymagania wobec pozamilitarnych przygotowań obronnych na dziesięcioletni okres obowiązywania programu;
- 2.). *przedsięwzięcia rzeczowo - finansowe w zakresie utrzymywania i doskonalenia struktur pozamilitarnych systemu obronnego państwa, dotyczące:*
 - a). *przygotowania systemu kierowania, w tym:*
 - *inwestycji lub budowy, przebudowy, remontu oraz wyposażania stanowisk kierowania,*
 - (...)
 - c). *militaryzacji, w tym:*
 - *przygotowania do objęcia militaryzacją jednostek organizacyjnych wykonujących zadania szczególnie ważne dla obronności lub bezpieczeństwa państwa,*
 - *przygotowania środków transportu oraz gromadzenia i utrzymania sprzętu przeznaczonego na potrzeby jednostek zmilitaryzowanych,*
 - (...)
 - e). *organizacji szkolenia obronnego, w tym dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego przeznaczonych na organizacji' szkolenia obronnego,*
 - f). *organizacji kontroli wykonywania zadań obronnych”.*

Powyższe zapisy same wskazują na potrzeby badań naukowych i dążenie do rozwiązywania ciągle aktualnej problematyki z obszaru logistyki bezpieczeństwa w tym, tzw. pozamilitarnej.

6. PODSUMOWANIE

Z tego obszaru pragnę zasygnalizować podejmowany już program badawczy przez młodych naukowców **WLO dotyczący tworzenia zasobów i środków materiałowych lub zabezpieczenia na potrzeby HNS**, głównie wody pitnej i użytkowej z tzw. źródeł geotermalnych. Sądzę, że w tym programie mógłby pomóc kontakt z Zarządem Planowania Logistyki P4 i IWsp. SZ i DNiSW z uwagi na ich odpowiedzialność za planowanie i realizację zadań HNS przez SZ RP oraz logistykę pozamilitarną (SG WP, 2004).

Idzie tu o problem operacyjny i organizacyjno – administracyjny, a nie techniczny. Odbyły się na ten temat rozmowy w SGWP i jest pełne poparcie dalszych działań.

Problem ten mógłby być podjęty również w ramach tzw. **funduszu obronnego UE**, który został zaakceptowany przez Radę Europejską i Polska przystąpiła do jego realizacji w grudniu 2017 r. W tym przypadku powinno to być konsorcjum państw unijnych (2 – 3 państwa) posiadających podobne do Polski uwarunkowania operacyjne i geologiczne., aby wspólnie opracować stosowny wniosek. Również i w tym przypadku niezbędna jest ścisła współpraca z SG WP, IWsp. SZ oraz innymi podmiotami, zwłaszcza organami administracji publicznej, Urzędami Wojewodów i Marszałków poszczególnych województw oraz departamentami i biurami szczebli ministerialnych, gdyż to oni będą głównymi planistami potrzeb HNS, zwłaszcza źródeł do ich zaspokojenia.

Ważnym, odrębnym problemem logistycznym jest kontynuacja rozwiązań z zakresu zapewnienia bezpieczeństwa wyrobów obronnych. Na każdym etapie życia wyrobów obronnych dotykamy logistyki, od koncepcji i projektu danego wyrobu lub innego aspektu pozyskania danego wyrobu, poprzez etap testowania wdrożenia, eksploatacji oraz utylizacji i przekazania odpadu uprawnionym podmiotom gospodarczym, realizowane są zadania o profilu logistycznym (MON, 2017). Tak więc, bezpieczeństwo wyrobów obronnych, to dobrze pojęta i realizowana logistyka – cywilna i wojskowa.

Bezpieczeństwo wyrobów obronnych, w świetle uwarunkowań prawa międzynarodowego UE/NATO oraz krajowego, stanowi potężny obszar wiedzy, mogący przełożyć się na kilka przedmiotów kształcenia o profilu technicznym, co jest niezbędne Wydziałowi Logistyki WAT, jak również nieopanywany naukowo obszar badań.

Potrzebny jest w tym zakresie kontakt z przedsiębiorstwami przemysłu obronnego. Dobrym prognostykiem w tym zakresie jest czynna obecność podczas konferencji naukowych logistyki stosowanej i wsparcie ze strony Wojskowych Zakładów Uzbrojenia S.A. w Grudziądzu. Istotne jest również zainteresowanie problematyką naukową bezpieczeństwa i logistyki w artykułach naukowych przedstawicieli WZU S.A., w tym najwyższego Kierownictwa Spółki, przedstawiane w ramach konferencji naukowych logistyki stosowanej, dotyczące problematyki zarządzania, w tym zarządzania bezpieczeństwem ekologicznym, zasługują na uwagę i są dobrymi prognostykami dalszej współpracy z przemysłem obronnym.

LITERATURA:

1. Maj, J. (2017). *Nowe aspekty sztuki wojennej XXI wieku*. Poznań: Wydawnictwo FNCE.
2. Koziej, S. (2011). Bezpieczeństwo: istota, podstawowe. *Bezpieczeństwo Narodowe II – 2011 / 18*, 19-39.
3. Polak, A. (2013). Sztuka wojenna. Kontekst teoretyczny i praktyczny. *Zeszyty Naukowe AON nr 3(92) 2013*, 219-228.
4. Szulc, B. (2015). Bezpieczeństwo i obronność jako przedmiot nauki. *Pismo naukowe Bellona 4/2015*, 31-38.
5. BBN. (2014). *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 r.,.* Warszawa: BBN.
6. IWSZ. (2012). *Logis 10.2012 Zabezpieczenie techniczne Sił Zbrojnych. Zasady funkcjonowania. DD/4.22*. Bydgoszcz.
7. *Karta Narodów Zjednoczonych. Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Porozumienie ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych*. (1945). San Francisco: (Dz.U. z 1947 r. Nr 23, poz. 90.
8. MNiSW. (2011). *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych*. Warszawa: (Dz. U. z 2011 r. Nr 179, poz. 1065).
9. MON. (2017). *Decyzja 141/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 06 lipca 2017 r. w sprawie systemu pozyskiwania, eksploatacji i wycofywania sprzętu wojskowego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej*. Warszawa: (Dz. Urz. MON z 2017 r., poz. 149).
10. NATO NSO. (2014). *AAP-6. Słownik terminów i definicji NATO*. Bruksela: NATO HQ.
11. RM. (2004). *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2004 r. w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego*. Warszawa: (Dz. U. z 2004 r., Nr 152, poz. 1599).
12. RM. (2004). *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie gotowości obronnej państwa*. Warszawa: (Dz.U. z 2004 r. Nr 219 poz. 2218).
13. RM. (2007). *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 października 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy sam. tetyt*. Warszawa : (Dz.U. z 2007 r. Nr 197 poz. 1426).

14. RM. (2015). *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 listopada 2015 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo – obronnym*. Warszawa: (Dz. U. z 2015 r., poz. 1861).
15. Sejm RP. (1997). *Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.* Warszawa: (Dz.U. 1997 r. Nr 78 poz. 483).
16. Sejm RP. (2001). *Ustawa z dnia 23 sierpnia 2001 r. o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców*. Warszawa: (Dz. U. z 2001 r. Nr .122. poz. 1320 ze zm.).
17. Sejm RP. (2007). *Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym*. Warszawa: (Dz. U. z 2007 r. Nr 89, poz. 590).
18. Sejm RP. (2012). *ustawa z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym*. Warszawa: (Dz.U. z 2012 r., poz. 1017 ze zm.).
19. Sejm RP. (2013). *Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej*. Warszawa): (Dz. U. z 2013 r., poz. 743).
20. Sejm RP. (2015). *Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej*. Warszawa: (Dz. U. z 2015 r., poz. 584 j.t.).
21. Sejm RP. (a 2015). *Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*. Warszawa: (Dz. U. z 2015 r., poz. 827 j. t. ze zm.).
22. SG WP. (2004). *Doktryna współpracy cywilno-wojskowej Sił Zbrojnych RP – DD/9*. Warszawa: MON.
23. Gręzicki, M. (2018). *Model zapewnienia bezpieczeństwa wyrobów obronnych w pełnym cyklu ich życia. Niepublikowana rozprawa doktorska*. Warszawa: WAT